

premlčí. Inštitút vydržania na základe držby má byť systematicky zaradený do druhej časti druhej hlavy Občianskeho zákonníka pod marginálnou rubrikou „Spôsoby nadobúdania osobného vlastníctva“. Navrhovaná úprava ani neuvažuje s prevzatím inštitútu vydržania v takej podobe, ako sme ho poznali do 31. 3. 1964. Najvypuklejšie sa tieto zmeny prejavujú, ak pôjde o vydržanie pozemku alebo jeho časti. V prípade splnenia podmienok pre vydržanie by vlastníctvo k pozemku alebo jeho časti nadobudol štát a občan by nadobudol iba právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní pozemku v rozsahu podľa § 200 Obč. zák. Toto právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní pozemku by sa však nepremlčovalo a tým by k výslovne menovaným právam majetkovým, ktoré sa podľa § 100 ods. 2 Obč. zák. nepremlčujú, pribudlo ďalšie ako výnimka z premlčateľnosti práv upravených Občianskym zákonníkom.

Medzi práva, ktoré sa nepremlčujú, súdna prax zaraďuje aj právo na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pretože ho považuje za výkon vlastníckeho práva. Toto právo sa nepremlčuje ani po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov.²⁸ Návrh novely počíta so zmenou tejto praxe, pretože podľa neho ak do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedôjde k vyporiadaniu dohodou alebo k podaniu návrhu na súd, má platiť, že ohľadne hnutelných vecí sa vyporiadali podľa stavu ako vecí užívajú. O ostatných hnutelných a nehnuteľných veciach má platiť, že sú v podielovom spoluvlastníctve a podiely sú rovnaké.

Pripravovaná novela Občianskeho zákonníka zaiste nevyrieši všetky právne problémy, ktoré sa v právnej praxi i teórii vyskytujú. Súčasným ale i budúcným problémom súvisiacim s premlčaním, prípadne aj s preklúziou práva bude zrejme treba aj na stránkach nášho časopisu venovať naďalej potrebnú pozornosť.

²⁸ R 42/1972, s. 135—136.

Doc. JUDr. Andrej BAJCURA, CSc.

ZMLUVNÁ ÚPRAVA UZNANIA A VÝKONU CUDZÍCH ROZHODNUTÍ

Zmluvná úprava vo veciach uznania a výkonu cudzích rozhodnutí má dlhodobú históriu, na ktorej možno sledovať celkový vývoj medzinárodných stykov medzi jednotlivými štátmi.¹ Rozvoj medzinárodného obchodu, ako aj technický rozvoj súvisiaci s kapitalistickým výrobným spôsobom, ktorý spadá už od 18., najmä však do 19. a 20. storočia, si vynútil vznik vlastných exekučných zmlúv, ktoré sa už priamo zameriavali na určenie podmienok výkonu, resp. na uznanie cudzích rozhodnutí.

Medzi prvé štáty, ktoré uzavierali zmluvy, patrilo Francúzsko a ostatné románske štáty. Výsledkom rozvíjania medzinárodných vzťahov medzi štátmi bolo uzavieranie dvojstranných medzinárodných zmlúv o právnej pomoci, ktoré sa vzťahovali na uznanie a výkon rozhodnutí a ktorých počet neustále rástol.²

Začiatkom 20. storočia začínajú pokusy uzavierať mnohostranné zmluvy v celoeurópskom meradle vo veciach uznania a výkonu cudzích rozhodnutí. Prekážka brániaca ratifikovať niektoré návrhy, ktoré sa uzniesli a pripojili na Haagských konferenciách medzinárodného súkromného práva a ktoré sa dotýkajú týchto otázok, spočívala v príslušných, resp. kolíznych kritériách platných v jednotlivých štátoch. Takýto osud stihol Haagský dohovor z 12. júna 1902 v konfliktoch zákonov a súdnictva so zreteľom na rozluku a rozvod manželov,³ a zmluva, ktorá bola pomerne obmedzená, neuspokojila očakávanie a viazanosť štátov týmto dohovorom po odstupe Francúzska (1913), Belgicka (1918), Švajčiarska (1929), Nemecka a Švédska (1934). S neúspechom sa stretli aj návrhy Haagských konferencií z rokov 1925 a 1928.⁴ Úspešný pokus predstavuje Código Bustamante z roku 1928, ktorý

¹ Porovnaj KRČMÁŘ: Základy Bartolovy a Baldovy teorie mezinárodního práva soukromého. Praha 1970, s. 71 n.

² Přehľad zmlúv jednotlivých štátov podáva E. Jellinek: Die zweiseitigen Staatsverträge über Anerkennung ausländischer Zivilurteile, 2 diel, Berlín 1953.

³ LEDRER, E.: Mezinárodní úprava, uznání rozhodnutí cizích soudů v manželských věcech. Právník 1947, s. 225 n.

⁴ Porovnaj HORA: Pátá konference haagská o mezinárodním právu soukromém v r. 1925. Právník 1925, s. 113; KUČERA: O konferenci pro soukromé právo mezinárodní v Haagu. Praha, Všehrad, 1926.

ratifikovalo šesť štátov Južnej Ameriky (Brazília, Chile, Venezuela, Ecuador, Bolívia, Peru) a desať štátov strednej Ameriky a západnej Indie,⁵ ďalej dohovor podpísaný 6. februára 1931 v Stockholme, ktorý má úzky lokálny význam obmedzený na severské štáty. Ostatné snahy riešiť tieto otázky zostali len domácemu zákonodarstvu alebo dvojstranným zmluvám.

Z dvojstranných zmlúv uzavretých v tomto období má dodnes platnosť zmluva s Talianskom č. 127/1926 Zb., so Švajčiarskom č. 23/1929 Zb., Gréckom č. 41/1929 Zb., Španielskom č. 19/1931 Zb. a Portugalskom č. 23/1931 Zb. Tieto zmluvy sú si rozsahom problémov, ktorých sa dotýkajú, i svojím obsahom veľmi podobné naproti tomu, že sa niektoré z nich od seba líšia tým, ako riešia otázky medzinárodnej príslušnosti v cudzine. Z uvedeného hľadiska ich možno deliť na zmluvy, ktoré sa uzavierali pod vplyvom piatej Haagskej konferencie z roku 1925 a tie, ktoré sa nepripravovali pod týmto vplyvom. Medzi posledné patrí československo-talianska zmluva zo 6. apríla 1922, ktorá vznikla ešte pred Haagskou konferenciou, hoci ju ratifikovali až po roku 1926. Pri zmluvnej úprave medzinárodnej príslušnosti vychádza z princípu hypotetickej projekcie príslušnostného poriadku štátu výkonu do rozsudkového štátu,⁶ t. j., že cudzie rozhodnutie z hľadiska medzinárodnej príslušnosti súdu sa môže vykonať v druhom zmluvnom štáte, ak podľa zákonných ustanovení platných v štáte, kde sa rozhodnutie predložilo, súdne úrady štátu, kde sa rozhodnutie vydalo, boli kompetentné rozhodovať o spornej veci (článok 1 čs.-talianskej zmluvy). V ostatných spomenutých zmluvách sa odzrkadľuje pokus o zblíženie medzi sústavou založenou na vypočítaných fórach na jednej strane a sústavou hypotetickej príslušnosti na strane druhej, lebo výkon rozhodnutia je závislý od príslušnosti cudziny na to, že príslušnostný poriadok rozsudkového štátu nie je v rozpore s výlučnou právomocou štátu, kde má byť vykonané rozhodnutie. Napríklad podľa čs.-švajčiarskej zmluvy z 21. 12. 1928 (článok 1) súdne rozhodnutie v občianskych a obchodných veciach vydané v jednom zmluvnom štáte uzná druhý štát vtedy, ak predpisy o medzinárodnej súdnej príslušnosti platné podľa práva štátu, kde sa rozhodnutie uplatňuje, nevyklúčujú príslušnosť druhého štátu na rozhodovanie vo veci, o ktorú ide. Obdobná úprava je v ostatných spomenutých zmluvách. Pokiaľ ide o ďalšie podmienky výkonu cudzieho rozhodnutia v občianskych a obchodných veciach, spomenuté zmluvy robia jednotne jeho výkon závislý od toho, že rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť v štáte, kde vzniklo, že nesmie odporovať verejnemu poriadku a obidvom sporným stranám sa umožnilo zúčastniť sa konania.

Okrem týchto dvojstranných zmlúv, ktoré sa zaoberajú výlučne otázkami uznania a výkonu cudzích rozhodnutí, ČSSR viažu aj ďalšie dvojstranné zmluvy, ktoré sa dotýkajú výkonu cudzieho rozhodnutia len ako jednej z mnohých iných otázok svojej úpravy a pritom sa zameriavajú na zmluvnú úpravu výkonu súdneho výroku o trovách konania. Medzi tieto zmluvy patrí najmä čs.-talianska č. 166/1926 Zb., dodatková čs.-švajčiarska dohoda č.

⁵ LEDRER, E.: *Konflikty soudních pravomocí*. Praha 1937, s. 140.

⁶ STEINER, V.: *Úprava otázek uznání a výkonu cizích rozhodnutí v mezinárodních smlouvách, jejich vývoj, zásady a význam*, ČMP 2/1968, s. 201.

9/1928 Zb. doplňujúca Haagsky dohovor, č. 72/1966 Zb., čs.-grécka zmluva č. 40/1929 Zb., dodatková čs.-španielska dohoda č. 18/1931 Zb., dodatková čs.-portugalská dohoda č. 22/1931 Zb. doplňujúca Haagskú procesnú zmluvu z roku 1905, čs.-turecká zmluva č. 75/1933 Zb. a medzirezortná čs.-rakúska dohoda (oznámenie č. 12/1948 Vest. min. sprav.).

Okrem už spomenutých dvojstranných zmlúv, ktorými je ČSSR viazaná, sú ešte mnohostranné zmluvy týkajúce sa uznania a výkonu rozhodnutí v majetkových veciach. Medzi takéto zmluvy patrí Haagská procesná zmluva z roku 1905 a Haagský dohovor o civilnom konaní z roku 1954. Tieto zmluvy sa dotýkajú otázok uznania výkonu cudzích rozhodnutí len vo veľmi špecifických reláciách.

Otázok výkonu rozhodnutia o trovách konania proti žalobcovi sa dotýkajú Haagska procesná zmluva z roku 1905, Newyorský dohovor o vymáhaní výživného v cudzine č. 33/1959 Zb., ktorý má voči špeciálnym medzinárodným dohovorom subsidiárnu platnosť, umožňuje zasa len vymáhanie výživného pre osobu žijúcu na území jednej zmluvnej strany proti povinnej osobe, ktorá žije na území druhej zmluvnej strany. Otázku vlastného výkonu cudzieho rozhodnutia týkajúceho sa výživného však sama neupravuje a ponecháva ju národnej úprave štátu výkonu týchto rozhodnutí.

Zvýšenú pozornosť si zasluhuje Haagský dohovor o uznaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti, ktorý predpokladá čo najširšiu univerzálnu spoluprácu. Bol podpísaný v Haagu 15. apríla 1958; ČSSR ho podpísala 24. septembra 1970. Podľa článku 17 ods. 1 tohto Dohovoru každý štát, ktorý sa nezúčastnil rokovania 8. haagskej konferencie o medzinárodnom súkromnom práve, môže k nemu pristúpiť.⁷

Vzťah Haagskeho dohovoru k dvojstranným zmluvám, najmä čs.-talianskej č. 127/1926 Zb., čs.-gréckej č. 41/1929 Zb., čs.-švajčiarskej č. 23/1929 Zb., treba posudzovať ako vzťah osobitného k všeobecnému preto, že ani jedna z týchto zmlúv samostatne neupravuje uznanie a výkon rozhodnutí o výživnom pre deti; tieto otázky však riešia len všeobecne v širšom rámci uznania a výkonu rozhodnutí v tzv. „občianskych a obchodných“ veciach, preto treba Haagsky dohovor vo vzťahu k týmto dvojstranným zmluvám posudzovať ako lex specialis. Pri uznaní a výkone rozhodnutí o výživnom pre deti treba postupovať predovšetkým podľa neho, pravda len vtedy, ak Dohovor v zmysle článku 17 ods. 3 nadobudne vo vzťahu k týmto štátom účinnosť.

Účel Haagskeho dohovoru je vyjadrený v článku 1 tak, že má vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi zabezpečiť vzájomné uznanie a výkon rozhodnutí medzinárodných žalôb alebo žalôb vnútroštátnej povahy, ktorých predmetom je nárok dieťaťa narodeného v manželstve alebo mimo manželstva a osvo-

⁷ Prístup ČSSR k tomuto Haagskemu dohovoru bol avizovaný v článku VESELÉHO: *Haagská úmluva o uznání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem ze dne 15. 4. 1958*. Socialistická zákonost č. 9/1970, s. 531 a n. a už skôr bol odporúčaný; ČERNOHUBÝ, M. — MÁŠILKO, V.: *Mezinárodní právo soukromé a procesní v praxi československých soudů a státních notářství*. Praha PÚMS, 1968, 23. zv. s. 82; tiež ČERNOHUBÝ, M.: *Úprava výživného v mezinárodních smlouvách*. Socialistické soudnictví č. 9/1969, s. 24 a n.

jovaného dieťaťa na výživné, pokiaľ dieťa neuzavrelo manželstvo a nedosiahlo vek 21 rokov.

Uznanie a vykonateľnosť cudzích rozhodnutí sa viaže na podmienky, ktoré sa v podstate zhodujú s našou vnútroštátnou úpravou.

Osobitnú pozornosť treba venovať zmluvám o právnej pomoci, ktoré ČSSR uzavrela po skončení II. svetovej vojny a orientovala sa na krajiny socialistického tábora, ktorých obdobné politické a hospodárske podmienky vývoja vytvorili základňu pre bilaterálnu úpravu účinnej právnej pomoci vo veciach občianskeho, rodinného a trestného práva.

Tieto zmluvy sú už koncipované z oveľa širších hľadísk a neobmedzujú sa len na oblasť dožiadania, prístupu k súdom a poplatkových úľav, ale obsahujú veľa kolizných ustanovení a procesných predpisov vymedzujúcich právomoc súdov. Súčasťou všetkých zmlúv sú aj otázky spojené so vzájomným uznávaním a výkonom rozhodnutí. Tieto moderné zmluvy — v porovnaní so zmluvami uzavretými pred II. svetovou vojnou, o ktorých sme sa už zmienili — vychádzajú z menej striktných hľadísk a umožňujú vzájomné uznanie a výkon rozhodnutí v širších oblastiach. Aj na nich badať legislatívny vývoj. Môžeme povedať, že v poslednom čase uzavreté zmluvy o právnej pomoci sú pri poskytovaní právnej pomoci účinnším nástrojom ako predchádzajúce.

V zmluvách, ktoré ČSSR uzavrela s krajinami socialistického tábora, sa otázka uznania a výkonu cudzích rozhodnutí výslovne upravujú vo vzťahu ČSSR — Bulharsko v článku 49 — 56, ČSSR — NDR v článku 49 — 57, a 55 — 56, ČSSR — Albánsko v článku 41 — 47, 51, ČSSR — Poľsko ČSSR — ZSSR v článku 45 — 52, ČSSR — Rumunsko v článku 45 — 51 v článku 44 — 57, ČSSR — Maďarsko v článku 45 — 61 a ČSSR — Juhoslávia v článku 50 — 60.

Jednotlivé zmluvy v podstate obsahujú rovnakú úpravu, t. j., že uznanie a výkon rozhodnutia vydaný príslušnými orgánmi jednej zmluvnej strany sa má vykonať na území druhej zmluvnej strany vždy bez ďalšieho osobitného konania v majetkových veciach. Tento neformálny postup pri uznaní alebo výkone cudzieho rozhodnutia sa má podľa zmlúv zachovať predovšetkým vtedy, ak ide o právoplatné rozhodnutia v občianskych a rodinných veciach, o súdne zmiery uzavreté v týchto veciach o majetkových nárokoch; popri tom sa má vzťahovať aj na právoplatné rozhodnutia v trestných veciach o majetkových nárokoch, ďalej na právoplatné rozhodnutia rozhodcovských orgánov, ako aj na zmiery pred nimi uzavreté. Tieto rozhodnutia sa budú uznávať a vykonávať za podmienky, že

a) rozhodnutie je právoplatné a vykonateľné podľa právneho poriadku zmluvnej strany, na ktorej území bolo vydané;

b) súd zmluvnej strany, na ktorej území bolo rozhodnutie vydané mohol, vo veci rozhodnúť podľa zmluvy alebo právneho poriadku zmluvnej strany, na území ktorej sa o uznanie alebo výkon žiada;

c) účastník, proti ktorému sa rozhodnutie vydalo, sa na konaní nezúčastnil, hoci bol včas a riadne na konanie pozvaný podľa právneho poriadku zmluvnej strany, na území ktorej bolo rozhodnutie vydané.

Zmluvy s Poľskom a Juhosláviou obsahujú okrem toho aj podmienku, že v prípade procesnej nespôsobilosti bol účastník riadne zastúpený;

d) o tej istej veci, medzi tými istými účastníkmi nevydal už predtým právoplatné rozhodnutie súd alebo rozhodcovský orgán zmluvnej strany, na ktorej území sa má rozhodnutie uznať a vykonať. Podľa zmluvy s Poľskom nesmie tu byť ani prekážka litispendencie. To však neplatí, ak sa v podstate zmenili okolnosti, na ktorých základe určil súd výšku dávok alebo ich trvanie, a preto bolo vydané nové rozhodnutie. V praxi sa bude najčastejšie objavovať pri úprave výživného;

e) uznanie alebo výkon rozhodnutia nie je v rozpore s verejným poriadkom. Táto podmienka sa v zmluvách formuluje rozličným spôsobom. Treba konštatovať, že je to vo vzťahu medzi socialistickými štátmi už väčšinou prekonané.

Zmluva uzavretá s PER obsahuje ešte ďalšiu podmienku; pri vydaní rozhodnutia sa použije právny poriadok príslušný podľa ustanovenia zmluvy iba vtedy, ak sa použité ustanovenia právneho poriadku zmluvnej strany, ktorej orgán vydal rozhodnutie, podstatne nelíšia od ustanovení právneho poriadku druhej zmluvnej strany.

Zmluvy ďalej obsahujú v podstate ustanovenia, podľa ktorých posúdiť všetky tieto podmienky patrí do pôsobnosti súdu zmluvnej strany, na ktorej území sa má rozhodnutie vykonať, pričom orgány tejto strany postupujú podľa vlastných procesných predpisov (lex fori). Československé súdy sa preto budú týmito okolnosťami zaoberať v rámci činnosti podľa § 253 a n. O. s. p. a nedostatok niektorej z procesných náležitostí sa prejaví zamietnutím návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia.

Návrh na povolenie výkonu rozhodnutia sa môže podať alternatívne priamo na príslušnom súde zmluvnej strany, na ktorej území sa má rozhodnutie vykonať, alebo na súde, ktorý pojednával vo veci na prvom stupni. Tomuto súdu sa súčasne ukladá povinnosť, aby na ňom podaný návrh postúpil súdu na výkon rozhodnutia. Len v čs.-sovietskom pomere sa predpisuje podľa návrhu nariadenie výkonu na súde, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici.

K návrhu na povolenie výkonu rozhodnutia treba pripojiť tieto doklady:

a) overený odpis rozhodnutia s dôvodmi, potvrdením o právoplatnosti a vykonateľnosti;

b) overené odpisy listín, z ktorých je zrejmé, že sa dlžníkovi, ktorý sa nezúčastnil konania, včas a predpísaným spôsobom doručilo predvolanie alebo iné úradné oznámenie o tom, že konanie sa začalo;

c) overené preklady všetkých uvedených dokladov do jazyka zmluvnej strany, na ktorej území sa má rozhodnutie vykonať.

Československé súdy musia všetky tieto predložené doklady preskúmať ešte pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa § 261 ods. 2 O. s. p. Naproti tomu, pravda, nebudú trvať na tom, aby sa v návrhu na výkon rozhodnutia pred československým súdom v zmysle § 261 ods. 1 O. s. p. presne uviedlo, akým spôsobom sa má výkon rozhodnutia vykonať. Buď vecou predsedu senátu, aby v rámci úvahy podľa § 263 ods. 2 O. s. p. nariadil výkon rozhodnutia takým vhodným spôsobom, ktorý bude postačovať na uspokojenie pohľadávky oprávneného.

Rozdielnym spôsobom sa v zmluvách upravuje vzájomné uznanie rozhodnutí v nemajetkových veciach. V niektorých prípadoch sa uznanie týchto rozhodnutí pripúšťa bez akéhokoľvek formálneho konania vo vzťahu k Al-

bánsku, Poľsku, Maďarsku, Rumunsku, ZSSR a Juhoslávii. Tieto účinky sa viažu na podmienky, že orgán tejto strany nevydal skoršie právoplatné rozhodnutie v tejto veci alebo, že orgánu, ktorý vydal rozhodnutie, nepatri- lo podľa zmluvy do pôsobnosti rozhodovanie. O uznaní alebo neuznaní roz- hoduje ten orgán, ktorý rieši konkrétny právny vzťah,

Ďalší spôsob, ako riešiť otázku uznania rozhodnutí v manželských ve- ciach, je uvedený v zmluvách medzi ČSSR a Bulharskom v článku 24 a medzi ČSSR a NDR v článku 27. Právoplatné rozhodnutia v manželských veciach súdov jednej strany sú účinné na území druhej strany bez uznáva- cieho konania, ak v čase, keď nastala právoplatnosť rozhodnutia, bol aspoň jeden z manželov príslušníkom strany, na ktorej území sa nachádza roz- hodujúci súd a žiadny súd na území druhej strany už predtým o veci samej právoplatne nerozhodol.

Záležitosti určenia a zapretia otcovstva obsahujú všetky zmluvy o práv- nej pomoci, ktoré ČSSR uzavrela s krajinami socialistického tábora. Na- proti tomu prevažná väčšina z nich neobsahuje ustanovenia, ktoré by vý- slovne riešili aj otázku uznania týchto rozhodnutí, a to aj napriek tomu, že sa tieto rozhodnutia spolu s manželskými vecami úzko dotýkajú osobného stavu strán zúčastnených na konaní; zmluvy sa väčšinou uspokojili len výslovnou úpravou otázky uznania rozhodnutí v manželských veciach. Len čs.-rumunská, čs.-albánska, čs.-poľská a čs.-maďarská zmluva riešia otázku uznania rozhodnutí v manželských veciach pod rubrikou a spôsobom dovo- ľujúcim zaradiť sem i veci uznania rozhodnutí vo veciach zistenia a zapretia otcovstva. V pomere k ostatným štátom socialistického tábora sa otázka uzna- nia rozhodnutí v týchto veciach ponecháva mimozmluvnej úprave.

Vývoj, ktorý sa odzrkadľuje v zmluvách o právnej pomoci medzi ČSSR a ostatnými štátmi socialistického tábora, jasne ukazuje, že socialistické štáty napredujú od mimozmluvnej úpravy k zmluvnej, takže „tieto zmluvy pred- stavujú vklad do ďalšieho rozvoja a kodifikácie základných inštitútov me- dzinárodného súkromného (občianskeho) práva a občianskeho procesu a de lege ferenda pripravujú podmienky pre uzavretie konvencie socialistických štátov z občianskeho, rodinného práva a občianskeho procesu, zodpovedajúce rozvíjajúcim sa tendenciám.“⁸

⁸ Sovetskij graždanskij proces. Moskva 1970, pod red. Dobrovoľského a Klejmana, s. 342.

JUDr. Peter DUBIVSKÝ,
Krajský súd v Košiciach

ZNALECKÉ DOKAZOVANIE V ODBORE PSYCHOLÓGIE A PSYCHIATRIE

Podľa ustanovenia § 105 Tr. por. možno pribrať k veci znalca ak sú na objasnenie skutočností dôležitých pre trestné konanie potrebné odborné zna- losti. Zákon nepozná nijaké obmedzenia pre určenie druhu a charakteru zna- leckého dôkazu. Jediným kritériom nariadenia znaleckého dokazovania je potreba odborných znalostí z niektorého odboru vedy, techniky, umenia alebo remesla na zistenie skutočného stavu veci.

V súdnej praxi sú najfrekventovanejšie znalecké posudky z tradičných dru- hov kriminalistických expertíz: písmoznalectva, daktyloskopie, balistiky, me- chanoskopie, trasológie, biológie, chémie, ale aj z iných odborov, ako napr. z účtovníctva, dopravy a rôznych odvetví medicíny. Avšak tak dôležitý a ús- pešne sa rozvíjajúci vedný odbor ako psychológia, je do istej miery podceňo- vaný, hoci ako sa v našej i zahraničnej literatúre¹ čoraz častejšie uvádza, môže účinnejšie ako hocktorý iný odbor prispievať k zisťovaniu objektívnej pravdy v súdnom konaní. Jednotlivé odvetvia psychológie disponujú totiž vedecky podloženými poznatkami o svojráznom priebehu psychologických procesov pod vplyvom rôznych profesionálnych návykov. Je zhromaždený bohatý faktický materiál o zákonitostiach zmeny psychiky človeka v spojitosti s prudkou poruchou fyziologického stavu organizmu pod vplyvom rôznych klimatických podmienok, o rýchlosti reakcie na rôzne signály alebo havarij- né situácie, ktoré možno úspešne využiť na zisťovanie skutočného stavu v jed- notlivých trestných veciach.

V súdnej praxi znalecké posudky z odboru psychológie sa vyžadujú naj- častejšie za účelom posúdenia vierohodnosti výpovedí poškodených v trest- ných veciach proti ľudskej dôstojnosti, kde si spravidla výpovede obvineného a poškodenej odporujú a iné priame dôkazy o udalosti neexistujú. Tiež v sú- vislosti so zisťovaním možnosti nápravy páchatela, najmä ak prichádza do úvahy aplikácia § 29 Tr. zák. a v poslednom období ojedinele i pre potreby komplexného posúdenia duševného stavu obvineného. Možno povedať, že práve v týchto súvislostiach sa vyskytujú pochybenia svedčiace pre záver,

¹ Základy soudní psychologie. Průručka PÚMS, I. díel, Praha 1964, s. 45 — 47.
KURUC, J.: Psychológia pre vodičov a motoristov, 1978, s. 6, 7, 73, 74.
Sovjetskaja justícia, č. 6/1968, s. 10 — 12.
Sovjetskaja justícia č. 14/1980, s. 6 — 7.